

Nr 38.

Ankom till riksdagens kansli den 9 maj 1941 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kapitalökning för lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 7 mars 1941 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 168, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att till Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift anvisa

dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor,

dels ock å riksstaten för budgetåret 1941/42 likaledes under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor.

Genom beslut av 1940 års urtima riksdag ha å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, anvisats dels till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift ett reservationsanslag av 6,500,000 kronor (prop. nr 21; r. skr. nr 34), dels ock till ytterligare avsättning till nämnda lånefond ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor (prop. nr 81; r. skr. nr 100). Villkoren för erhållande av lån finnas upptagna i kungörelsen nr 804/1939.

I samband med anvisandet av sistnämnda belopp erhöll Kungl. Maj:t bemyndigande att, därest så skulle visa sig av omständigheterna påkallat, vidtaga erforderliga jämkningar i gällande bestämmelser för erhållande av lån. I skrivelse den 30 december 1940 anmodades kommerskollegium att efter samråd med statens bränslekommission uppgöra och till jordbruksdepartementet inkomma med förslag till de ändringar i gällande bestämmelser för ifrågavarande fond, som kunde finnas påkallade.

I skrivelse den 24 februari 1941 har *kommerskollegium* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för innevarande budgetår såsom ytterligare kapital för lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift anvisa ett reservationsanslag av 3,500,000 kronor samt för nästkommande budgetår ett motsvarande anslag av 1,500,000 kronor.

I skrivelsen har vidare anförts följande.

Till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift har hittills anvisats sammanlagt ett belopp av 16,700,000 kronor.

Tillströmningen av ansökningar samt antalet av kommerskollegium i princip beviljade lån under senare månader ha varit:

	Ansökningar	Lån
1940 oktober	926	1,680
november	1,019	1,665
december	1,507	1,510
1941 januari	1,043	980
1—15		530
16—31		450
februari 1—15	453	350

Enligt infordrade uppgifter utgjorde den 6 februari 1941 antalet hos kristidsstyrelserna till kollegium icke redovisade ansökningar i runt tal 800.

Av förenämnda siffror torde kunna utläsas, att ökningen under de senaste månaderna föregående år av antalet ansökningar upphört och i stället efterträtts av en nedgång i efterfrågan på gengaslån. I fråga om av kommerskollegium i princip beviljade lån ha sådana sedan oktober månad 1940 successivt nedgått. Denna utveckling torde, förutom i vissa skärpta lånebestämmelser, framför allt bero på att antalet gengasdrivna motorfordon inom landet nått en sådan siffra, att den egentliga nyttotrafiken till betydande del får anses vara fylld. Enligt från statens bränslekommission inhämtade uppgifter har antalet inregistrerade gengasdrivna motorfordon sedan den 1 oktober 1940 ökat från 9,141 till för närvarande över 37,000.

I vilken utsträckning lånefonden tagits i anspråk framgår av nedanstående beräkning av fondens ställning den 15 februari 1941:

Oguldet å utlämnade lån	kronor	12,200,000
I princip beviljade lån	»	1,756,000
Slutligt icke prövade ansökningar	»	611,000
Återstår	»	2,113,000

Summa kronor (i runt tal) 16,700,000.

Tages hänsyn till under senare hälften av februari månad till kommerskollegium inkommande ansökningar samt till hos kristidsstyrelserna icke redovisade ansökningar, torde det belopp, som kan beräknas disponibelt för nya ansökningar från och med mars månad innevarande år, kunna uppskattas till i runt tal 500,000 kronor.

Av inom kommerskollegium upprättad statistik framgår, att under tiden $1/12$ 1939— $15/2$ 1941 utlämnats lån för inköp av 6,852 gengasaggregat. Hur aggregaten fördela sig på sådana med träkol eller ved som bränsle för anslutning till olika slag av motorfordon och stationära motorer framgår av följande sammanställning:

För montering till	Aggregat för		Summa	
	kol	ved		
Lastbilar	2,064	2,383	4,447	65 %
Personbilar	1,105	479	1,584	23 %
Omnibusar	211	199	410	6 %
Traktorer	10	400	410	6 %
Stationära motorer	—	1	1	
	3,390	3,464	6,852	100 %
	49.5 %	50.5 %		100 %

Med hänsyn till den omfattning, som gengasdriften erhållit i fråga om motorfordon, och det ändrade försörjningsläge, som med avseende på bland annat gummi till bilringar och smörjoljor inträtt, vill kommerskollegium ifrågasätta, huruvida icke en fortsatt långivning i första hand borde göras beroende av om kvalificerat transportbehov i de enskilda fallen föreligger eller ej.

Kommerskollegium anser sig böra beräkna anslagsbehovet för återstående del av innevarande budgetår och nästa budgetår till 5,000,000 kronor enligt följande beräkningsgrund:

Budgetåret 1940/41:	
Traktoraggregat, 1,650 st. å c:a 1,100 kronor = ...	1,800,000
Andra aggregat, 1,300 » » » 1,700 » = ...	2,200,000
	Summa kronor 4,000,000
Å fordon beräknat odisponerat belopp	500,000
	Summa kronor 3,500,000
Budgetåret 1941/42:	
Traktoraggregat, 400 st. å c:a 1,000 kronor = ...	400,000
Andra aggregat, 700 » » » 1,600 » = ...	1,100,000
	Summa kronor 1,500,000.

Statens bränslekommission har i den 4 mars 1941 avgivet remissyttrande tillstyrkt kommerskollegiums framställning. Kommissionen har därvid även uttalat, att kommissionen, som i fråga om försörjningsläget med avseende på gummi till bilringar och smörjoljor hänvisade till vad kommissionen, statens industrikommission och statens trafikkommission nyligen i annat sammanhang anfört därom, delade kollegiets uppfattning att den fortsatta långivningen från lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift borde göras beroende av om kvalificerat trafikbehov i de enskilda fallen föreläge eller ej.

Departementschefen har i ärendet anfört följande:

»Av vad kommerskollegium anfört framgår, att det torde vara erforderligt att ytterligare medel anvisas till lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift, därest även i fortsättningen lån skola kunna beviljas. Då det alltså torde vara nödvändigt att möjlighet finnes att erhålla lån för ifrågasatt ändamål, förordar jag, att en förstärkning av lånefonden nu sker. Mot det av kommerskollegium äskade beloppet 5,000,000 kronor har jag intet att erinra. Av beloppet torde 3,500,000 kronor böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 och återstående belopp 1,500,000 kronor å riksstaten för nästa budgetår. Beträffande ifrågasatt ändring i lånevillkoren, vilken fråga med hänsyn till inträffade ändringar i försörjningsläget kan få ökad betydelse, torde jag få ånyo anmäla denna fråga för Kungl. Maj:t sedan det av mig från myndigheterna infordrade förslaget föreligger.»

Utskottet.

Med hänsyn särskilt till jordbrukets behov delar utskottet departementschefens uppfattning, att i nuvarande krisläge ytterligare medel böra ställas till förfogande för fortsatt utlämnande av lån till inköp av gasgeneratorer

för motordrift. Anslagsberäkningen för ändamålet föranleder ingen utskottets erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för motordrift* anvisa

1) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, ett *reservationsanslag* av 3,500,000 kronor,

2) å riksstaten för budgetåret 1941/42 likaledes under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder, ett *reservationsanslag* av 1,500,000 kronor.

Stockholm den 6 maj 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

_____

Närvarande: se utlåtande nr 37.

_____